

Digitalizace fenotypů a využití 3D skenování obličejů v klinické genetice

Marek Turnovec, Veronika Moslerová, Martin Schwarz,
Michaela Zelinová, Markéta Havlovicová, Milan Macek jr.

2. LF UK FN MOTOL

Ústav biologie a lékařské genetiky 2. LF UK a FN Motol

Úvod

V klinicko-genetické diagnostice je vždy důležitý přesný popis fenotypu probanda, který je však obvykle zatížen i určitou mírou subjektivity, která souvisí například s mírou zkušeností vyšetřujícího genetika. V době intenzivnějšího využívání metod sekvenování nové generace (NGS), včetně celoexomového (WES) či celogenomového (WGS) sekvenování, je přesný popis fenotypu čím dál tím důležitější pro následnou bionformatickou analýzu a prioritizaci a hodnocení nalezených variant.

Cíl

Cílem naší práce je objektivizace a zpřesňování popisu faciálního fenotypu pacientů. Přesný popis morfologie obličeje je nezbytný nejen u jedinců se zřetelnými dysmorfickými rysy, ale i u pacientů s orgánovými vadami či poruchami psychomotorického vývoje bez na první pohled patrné faciální či somatické dysmorfie. Dalším důležitým úkolem je standardizace takovýchto popisů a možnost jejich dalšího strojového zpracování.

Materiál a metody

Pro zpřesnění popisu fenotypu využíváme standardizovanou Human Phenotype Ontology (HPO¹), kterou v současné době pro její větší rozšíření překládáme do češtiny. Naše pracoviště je vybaveno přístrojem pro 3D skenování obličejů (3dMD Face System). Pomocí speciálních programů (Morphome3cs², Cliniface³) je možné na 3D modelech provádět přesná měření (rozměry, objem) a geometricko-morfometrické analýzy. Dalším cílem je zavedení a další vývoj nástrojů pro automatické generování HPO termínů z 3D modelů obličeje (software Cliniface).

Obrázek 1: Vizualizace rozdílů pacientů s Williamsovým-Beurenovým syndromem oproti normě (zdravé populaci), oblasti v popředí červeně, ustupující oblasti modře, oblasti bez významného rozdílu zeleně.

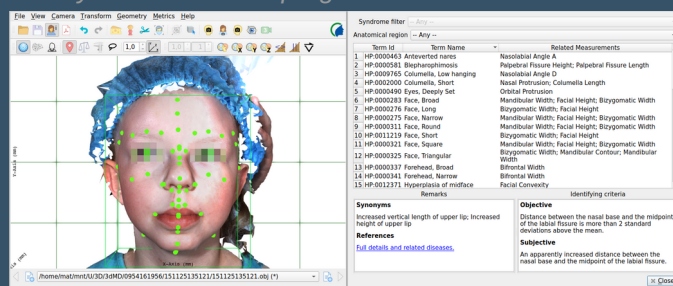
Výsledky

Od roku 2015 jsme pořídili 3D model obličeje u více než 5350 jedinců, z větší části se jedná o pacienty naší genetické ambulance (např. přes 500 pacientů s poruchami autistického spektra, přes 350 pacientů s opožděním psychomotorického vývoje, přes 300 pacientů s epilepsií, 180 pacientů s neurofibromatózou, 70 pacientů s mikrocefalií, 30 pacientů s makrocefalií, 42 pacientů s DiGeorgovým syndromem, etc.). Z těchto dat a souvisejících metadat vytváříme databázi. V některých případech jsou skenováni i jejich zdraví rodinní příslušníci. U některých pacientů je skenování prováděno opakovaně. Tento semilongitudinální přístup umožňuje hodnotit změny morfologie obličeje v průběhu času. Pomocí specializovaných programů je možné vytváření „průměrných“ obličejů pro určitou věkovou kategorii či pro konkrétní syndrom a porovnání pacienta s takovýmto průměrem. Je také možné hodnotit a vizualizovat případnou asymetrii obličeje, která je pro některé syndromy typická. Pro NGS analýzy bylo zatím popsáno pomocí HPO termínů téměř 150 pacientů.

Závěr

Popis fenotypu pomocí HPO umožňuje další strojové zpracování těchto údajů a jejich využití při bioinformatické analýze variant detekovaných NGS. Pomocí moderních technologií, jako je například 3D skenování a následné zpracování 3D modelů, včetně možnosti využití softwarů pro částečně automatické hodnocení, je možné popis fenotypu dále zpřesňovat a především objektivizovat.

Obrázek 2: Automatická detekce landmarků a následné návrhy HPO termínů v programu Cliniface

Odkazy

1. <https://hpo.jax.org/>
2. <http://www.morphome3cs.com/>
3. <https://cliniface.org/>

Kontakty

MUDr. Marek Turnovec – marek.turnovec@lfmotol.cuni.cz
školitel: Prof. MUDr. Milan Macek jr., DrSc., MHA – milan.macek.jr@lfmotol.cuni.cz

Podpora

Institucionální podpora FNM 00064203 a projekt NF-CZ11-PDP-3-003-2014.